29/08/2019

Τι απεικονίζει η εικόνα της αποτομής της κεφαλής του Τιμίου Προδρόμου

/ Γνώμες

Ἡ σύλληψη καί μαρτυρική ἐκτέλεση τοῦ Ἰωάννη δημιούργησε πραγματικό πνευματικό σάλο. Ὡστόσο τό κήρυγμά του εἶχε ριζώσει καί ὁ δρόμος γιά τόν Σωτήρα εἶχε ἀνοιχθεῖ. Οἱ Συνοπτικοί Εὐαγγελιστές θεωροῦν τό γεγονός τῆς θανάτωσης τοῦ Βαπτιστῆ ὡς μήνυμα πρός τόν Ἰησοῦ γιά νά ἀρχίσει τή δική του δράση. Γι΄ αὐτό καί οἱ τρεῖς γράφουν περίπου τά ἑξῆς: «Μετά δέ τό παραδοθῆναι Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τήν Γαλιλαίαν κηρύσσων τό εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καί λέγων ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρός καί ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ...» (Μάρκ. 1:14 καί πρλλ).

Ἡ σύνθεση τῆς εἰκόνας εἰκονογραφεῖ τό κείμενο ἀπό τό Εὐαγγέλιο τοῦ Μάρκου: «Καί εὐθέως ἀποστείλας ὁ βασιλεύς σπεκουλάτωρα ἐπέταξεν ἐνεχθῆναι τήν κεφαλήν αὐτοῦ. Ὁ δέ ἀπελθών ἀπεκεφάλισεν αὐτόν ἐν τῇ φυλακῇ, καί ἤνεγκε τήν

κεφαλήν αὐτοῦ ἐπί πίνακι καί ἔδωκεν αὐτήν τῷ κορασίῳ, καί τό κοράσιον ἔδωκεν αὐτήν τῇ μητρί αὐτῆς». Μέσα στό κτίριο πού παριστάνει τό παλάτι τοῦ Ἠρώδη μέ ἐνσωματωμένη φυλακή στά ὑπόγειά του λαμβάνει χώρα τό μαρτύριο τοῦ Ἁγίου. Ὁ στρατιώτης πού ἔχει σύρει τό ξίφος ἀπ τή θήκη του ἔχει καταφέρει τό χτύπημα πάνω στό λαιμό τοῦ Προδρόμου καί ἑτοιμάζεται νά ἀποτελειώσει μέ δεύτερη προσπάθεια τό ἔργο του. Ὁ Ἅγιος μέ τά χέρια δεμένα, γονατιστός καί σκυμμένος πάνω ἀπό τό δίσκο δέχεται μέ πρόσωπο πού φανερώνει ἐσωτερική γαλήνη καί ταπεινοφροσύνη καρτερικά τό μαρτύριό του. Φοράει σκουροπράσινο χιτώνα καί ἀπό κάτω μηλωτή, ὅπως βρίσκουμε στό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιο (3:4): «Εἶχε τό ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπό τριχῶν καμήλου καί ζώνην δερματίνην περί τήν ὀσφύν αὐτοῦ». Τά μακριά μαλλιά καί γένια του εἶναι ἀτημέλητα, καί τά γυμνά μέρη τοῦ σώματός του ἐξαιρετικά ἀδύνατα: ἕνας ἀληθινός ἀθλητής τῆς ἐρήμου πού τρεφόταν μέ χόρτα καί μέλι ἀπό ἀγριομελίσσια ἐκεῖ ὅπου ζοῦσε.

Μπροστά ἀπό τόν Βαπτιστή ἡ βασιλοπούλα Σαλώμη κρατεῖ στά χέρια ἀσημένιο δίσκο καί εἶναι ἕτοιμη νά παραλάβει τήν Τίμια Κεφαλή. «Καί ἠνέχθη ἡ κεφαλή αὐτοῦ ἐπί πίνακι» (Ματθ. 14:11). Αὐτός ὁ δίσκος εἶναι χαρακτηριστικός καί στήν εἰκονογράφηση τῆς σκηνῆς ὅπου παριστάνεται ἡ «εὕρεση τῆς Τίμιας Κεφαλῆς». Οἱ εἰκόνες πού δείχνουν τή Σαλώμη νά μεταφέρει τό κεφάλι τοῦ Βαπτιστῆ «ἐπί πίνακι» μᾶς θυμίζουν ἀντίστοιχες ἀπό τό βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης «Ἰουδήθ», ὅπου ἡ ὁμώνυμη ἡρωίδα τῶν Ἑβραίων κρατεῖ στά χέρια τό κομμένο κεφάλι τοῦ στρατηγοῦ Ὀλοφέρνη. Οἱ δύο μορφές ἀντικριστά ἐπιστέφονται μέ στέμμα: ὁ μέν Ἰωάννης μέ θεϊκό ὁλόχρυσο φωτοστέφανο, σημάδι τῆς οὐράνιας παρουσίας του, ἡ δέ Σαλώμη μέ βασιλική κορῶνα, ἔνδειξη τῆς ἐπίγειας κυριαρχίας της.

Ὁ Ρωμαῖος στρατιώτης μέ τά πόδια σέ διασκελισμό —πράγμα πού δηλώνει δράση— φοράει πλουμιστή στολή, καθώς προέρχεται ἀπό τό Αὐλικό περιβάλλον τοῦ βασιλιᾶ, καί στό κεφάλι ἔχει στρατιωτικό κράνος, περικεφαλαία. Τόσο αὐτός ὅσο καί ἡ Σαλώμη περιβάλλονται ἀπό τά κόκκινα βασιλικά χρώματα σέ ἀντίθεση μέ τόν Πρόδρομο πού τά σκοῦρα χρώματά του ἐκφράζουν στέρηση καί ταπεινότητα. Μέ τίς διαφορετικές χρωματικές ἀποδώσεις δηλώνονται ἔτσι καί οἱ διαφορετικοί κόσμοι στούς ὁποίους ἀνήκουν οἱ πρωταγωνιστές…

Τό οἰκοδόμημα σέ προοπτική στό φόντο τῆς σκηνῆς εἶναι ὁ χῶρος μέσα στόν ὁποῖο λαμβάνει χώρα τό μαρτύριο. Ἔχει φρουριακή μορφή μέ πολεμίστρες στήν κορυφή, ἐνῶ στήν κάτοψή του ἀνοίγεται τοξοειδής εἴσοδος μέ ξύλινη πόρτα πού φέρει σιδερένιους μοχλούς καί κλειδωνιές. Ψηλά πάνω στόν ἴδιο τοῖχο ἡ πρόσοψη στολίζεται μέ πλούσια διακόσμηση. Στή δεξιά πλευρά τοῦ κτιρίου δεσπόζει τό παράθυρο τῆς φυλακῆς μέ τίς σιδερένιες ἀμπάρες του, καί πιό ψηλά εἰκονίζονται δύο μικρά τοξοειδῆ ἀνοίγματα. Τέλος, ἀριστερά στήν εἰκόνα πίσω ἀπ΄ τό

στρατιώτη παριστάνεται βραχῶδες ἔξαρμα.

Ἐκτιμώντας τή σύνθετη πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι αὐτό πού ἐπιδιώκεται νά τονισθεῖ δέν εἶναι τόσο τό μαρτύριο καθαυτό οὔτε καί ὁ τρόπος τῆς ἐκτέλεσής του, ἀλλά ἡ ἑτοιμότητα τοῦ Προδρόμου μπροστά στή Θυσία. Ὁ Ἰωάννης προετοίμασε τό δρόμο τοῦ Χριστοῦ καί ὑπέστη μαρτύριο πρίν ἀπ’ αὐτόν.